

Sự tích đèo Phạt tử

(Truyện cổ dân tộc Cao Lan)

Ngày xưa có bốn người đem ngày đọc kinh niệm phật quyết tu cho thành đạo. Bốn người có bốn họ khác nhau: Hoàng, Trần, Lí, Lắm. Ba người là đàn ông, riêng người họ Lắm là con gái.

Sau hàng chục năm tụng kinh, niệm phật, ăn chay tu chí trong chùa, họ đều trở thành những tăng ni đắc đạo. Chọn được ngày lành tháng tốt, họ liền cùng nhau tìm đường lên núi Thiên Sơn để hóa Phật. Đường đi Thiên Sơn xa lắc xa lơ, thành thử họ phải đi ròng rã mấy năm trời mới tới nơi. Đến chân núi Thiên Sơn, cả bốn người đều mệt nhọc không sao tả xiết. Nhưng ai cũng nghĩ đã tu thân quyết chí đến được đây mà bỏ cuộc thì uổng quá. Nên dù trời đã gần tối, họ vẫn theo đường mòn để leo lên đỉnh núi. Khi tới đỉnh đèo, đêm đã khuya lắm, trời tối như mực, bụng đói cồn cào, họ kiệt sức, không đi tiếp được nữa.

Cái đói và mệt nhọc buộc họ phải dừng lại nghỉ nhưng không ai chợp mắt nổi. Bỗng một người trong bọn họ lên tiếng:

- Bây giờ nếu có một cây gậy ước thì các bậc đàn anh muốn ăn gì nào?

Mọi người đã quá đói và mệt nên họ không còn giữ gìn nữa, ai thích thứ gì dù những người tu hành phải kiêng, nay cũng nói toạc ra.

Thoạt tiên người họ Trần nói:

- Tôi ước được chén một bữa thịt chó, có đủ gia vị, cúc tần, giềng lát, rau mùi, húng chó...

Người họ Trần đang kể lẽ thì người họ Hoàng ngắt lời:

- Tôi mơ ước một bữa thịt trâu. Trâu càng già càng dai, nhai càng

đã rằng.

Người họ Lí nói tiếp lời luôn:

- Tôi chỉ muốn bữa thịt gà luộc có lá chanh.

Sau cùng ni cô Lắm nói:

- Tôi chỉ thích một bữa rau luộc cho mát ruột và húp cho đỡ khát thôi.

Sáng dậy, khi mọi người đang chuẩn bị xuống đèo đi tiếp, thì có một ông già râu róc bạc phơ chống gậy từ chân dốc đi lên, vẻ mệt nhọc nhưng cất giọng sang sảng hỏi:

- Các người ở đâu đến đây?

- Thưa cụ! Bầy tăng chúng tôi tìm đường lên núi Thiên Sơn để hóa Phật đấy ạ. Dám mong cụ chỉ đường giúp cho.

Nghe xong câu trả lời, ông già nói:

- Được, ta sẽ đưa các người đến núi Thiên Sơn nhưng bây giờ các người hãy nhổ nước bọt xuống lá cây xem đã.

Nói xong, ông già rút từ trong túi ra bốn cáo lá bồ đề to như nhau, rồi đặt trước mặt cho từng người nhổ vào đất. Bốn người nhổ xong, đều cảm thấy lợn giọng, ruột gan nao nao buồn nôn. Trong nháy mắt cả bốn người đều nôn tống nôn tháo. Quái lạ là đêm hôm qua ai ước ăn gì đều nôn ra thứ đó. Thấy ba người nôn nào là thịt gà, thịt trâu, thịt chó, duy chỉ có ni cô họ Lắm là nôn ra rau xanh. Ông già bèn nói:

- Chính đây là đỉnh núi Thiên Sơn, các người đã đến cõi Phật rồi. Nhưng nôn ra toàn những thứ kiêng kỵ thì sao gọi là chân tu được. Các người không thể hóa Phật được đâu.

Rồi ông già lại chỉ vào ni cô họ Lắm nói: "Người này cứ theo đỉnh chóp mà lên, chớ đi xuống, sắp tới nơi rồi."

Ni cô họ Lắm theo đường mà lên, rồi hóa thành Phật Bà Quan Âm. Phật Bà có nhiều phép lạ để trị bọn âm binh quấy nhiễu, giữ gìn phúc lành cho muôn dân. Ngày nay họ Lắm thờ phật Quan Âm trong nhà và mỗi khi Tết đến cúng Phật Bà, đều phải có một bát canh rau.

Còn ba người kia xấu hổ vì không được hóa Phật lại mất bao công sức tu thân, nên buồn rầu mà chết ở giữa đỉnh đèo. Họ chết ở nơi hoang vắng đó, chẳng ai hay mà chôn cất, nên sau này người đời

truyền nhau khi đi qua đèo đều phải mang theo nắm đất hay hòn đá ném vào chỗ đó để đắp thành mộ. Chỗ đất ấy người ta gọi là mộ "Phật". Từ đó mộ "Phật" ngày một lên cao và tên đèo được đổi thành đèo Phật tử.